

Formació de dones

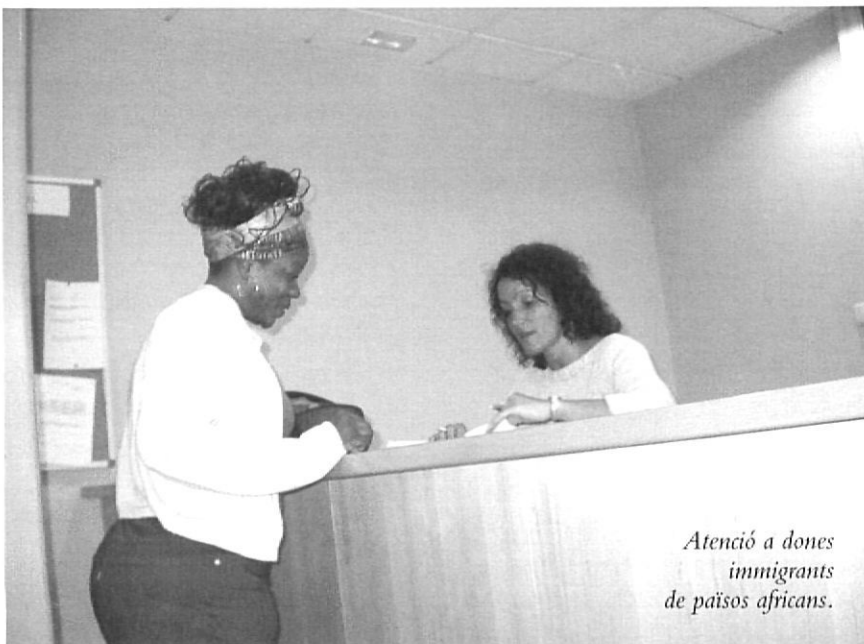

FORMACIÓ OCUPACIONAL I DONES IMMIGRADES

L'Institut pel Desenvolupament de la Formació i l'Ocupació (IDFO) és una fundació privada vinculada a la UGT de Catalunya que treballa en l'àmbit de les polítiques actives d'ocupació. En aquest sentit, la seva activitat se centra en dues tasques diferenciades però alhora complementàries: d'una banda l'orientació de persones en situació d'atur, i de l'altra la formació. Aquesta última activitat s'adreça tant a col·lectius ocupats com desocupats, i és precisament dins l'àmbit de la formació orientada a pal·liar els greuges de l'atur on volem situar l'experiència que tot seguit exposem aquí.

La Formació Ocupacional que subvenciona el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i el Fons Social Europeu permet cada any que un nombre considerable de persones en situació d'atur puguin realitzar cursos de formació ocupacional creats amb l'objectiu de formar i capacitar aquestes persones per poder accedir a un lloc de treball. L'IDFO és des de fa temps un centre col·laborador del Departament de Treball de la Generalitat i com a tal, dins les diverses activitats que realitza, organitza també cursos de formació ocupacional.

En aquest marc, i pensant en els possibles beneficiaris d'aquestes activitats formatives, l'IDFO va rebre una demanda de l'escola d'Adults de Salt i l'Associació

Atenció a dones immigrants de països africans.

immigrades

Eva Fortià

GRAMC (Grups de Recerca i Actuació amb Minories Culturals i Treballadors Estrangers), orientada a realitzar alguna acció de tipus formatiu amb un grup de dones immigrants originàries de diversos països africans. Aquestes dues entitats, una per la seva ubicació geogràfica en un entorn amb una elevada taxa de població immigrant i l'altra per la seva especificitat en l'àmbit de la interculturalitat, coneixen perfectament la situació de les famílies immigrants que arriben al nostre país, i saben quines són les mancances i barreres culturals amb què topen. Així doncs, tot i que la situació de desocupació és general a tot el col·lectiu, també és cert que afecta d'una manera molt més elevada les dones, que s'acaben quedant a casa per tenir cura dels fills i de la llar, i es reclouen sovint en ambients familiars i en cercles de la mateixa ètnia. Aquest fet fa que en moltes ocasions no participin de la vida social i cultural del seu municipi, cosa que les condueix fins i tot a una manca de pràctica de la nostra llengua (a Salt, i segons el cens del 1996, un 28% de la població nascuda a l'estranger no entenia el català, mentre que a Catalunya aquesta xifra no arribava al 18%).

L'EXEMPLE D'UN CURS

És, per tant, per a aquestes dones que es va plantejar la necessitat de realitzar un curs de formació ocupacional que, tot i que també els possibilités l'aprenentatge d'una determinada ocupació, els pro-

porcionés abans una formació instrumental bàsica i preocupacional de la qual es mostraven mancades. Havíem de decidir, doncs, l'ocupació sobre la qual formaríem les dones i, basant-nos en la premissa que ens caldria treballar molts aspectes previs a aquesta ocupació, atesa la manca de qualificació del grup, vam decidir-nos per la neteja d'immobles. Aquesta tasca és molt comuna entre dones immigrants, i per la tipologia de dona amb la qual volíem treballar és una feina que els permet fàcilment accedir al mercat de treball (la demanda és elevada), i es facilitava així la integració social que volíem aconseguir.

El primer que es va fer va ser un procés de selecció de les dones que integra-

rien el grup. Val a dir que aquesta tasca fou complicada i feixuga, atès que varen participar-hi una quantitat nombrosa de dones i es van tenir en compte diversos criteris de selecció: nivell de motivació, disponibilitat per treballar, nivell de comprensió de la llengua, compromís amb el programa i responsabilitat i coherència una vegada realitzada la inscripció al curs. Això no obstant, vam topiar aquí amb restriccions pròpies del mateix programa. Perquè una persona estrangera pugui tenir accés als cursos de Formació Ocupacional cal que tingui NIE (número d'identificació d'estranger) i moltes de les dones entrevistades no en tenien. Per poder tenir dret al NIE cal gaudir de permís de residència, i varies de les dones

que podien tenir accés al curs eren segones esposes segons la religió musulmana, i com que la nostra cultura no inclou aquesta possibilitat, no es concedeixen permisos de residència per reagrupament familiar en aquests casos. Una dona en aquestes condicions, per tant, tan sols pot aconseguir el NIE mitjançant un contracte de treball, ja que la feina li possibilitaria tenir dret a un permís de residència temporal. Així doncs, vam haver de seleccionar un grup de dones sense problemes de documentació; tot i això, també es van acceptar unes poques dones sense NIE com a alumnes oients, perquè vam considerar que atesa la seva situació familiar, els calia millorar la seva formació si volien optar a una feina amb contracte i regularitzar la seva situació al país.

Una vegada conformat el grup es va iniciar el curs. El grup estava format inicialment per 12 alumnes, totes elles originàries de diferents països africans. La durada del curs fou de 220 hores lectives, repartides en gairebé tres mesos. En el temari que es va impartir es va incidir especialment en el lèxic i la terminologia pròpia de l'ofici, en les qüestions de seguretat i prevenció de riscos laborals i en tot allò relacionat amb la recerca de feina. Es van treballar també aquells aspectes relacionats amb l'autococoneixement (capacitats, habilitats, interessos, necessitats, experiència...) per tal de poder gaudir d'una major adequació a la

feina desitjada, i a més es van tractar temes com la contractació laboral, el salari, l'atur i les prestacions, la llei d'estrangeria... per tal de dotar les alumnes d'aquells coneixements més bàsics relacionats amb el mercat de treball i les relacions laborals i contractuals al nostre país.

Es van realitzar també classes pràctiques de maneig d'equips i maquinària de neteja, fet que ens va possibilitar poder treballar els hàbits laborals. En les classes teòriques es va respectar la vestimenta pròpia dels països d'origen de les dones, per bé que durant les sessions pràctiques vàrem recomanar l'ús d'indumentària esportiva adequada a les tasques que havien de realitzar, cosa que fou perfectament acceptada per totes les alumnes. Les classes pràctiques tenien lloc a Girona, la qual cosa comportava que les dones, totes residents a Salt, s'haguessin de desplaçar en transport públic. Això, tot i que de bon començament no fou ben acollit per tothom, va permetre a algunes dones aprendre a gaudir de certa autonomia pel que fa a la mobilitat geogràfica, atès que moltes no s'havien desplaçat mai abans de manera autònoma amb un mitjà de transport.

A mesura que el curs anava avançant, algunes alumnes varen abandonar les classes, per factors aliens (una va haver de marxar del país i una altra va trobar feina), o bé, la majoria, per desinterès. Això no obstant, romandre en una classe durant

gairebé tres mesos no fou una tasca gens fàcil per a les dones que van aconseguir finalitzar amb èxit el curs. Cal aclarir que la majoria de les alumnes provenien d'ètnies amb nivells culturals molt baixos i amb processos d'escolarització precaris, per la qual cosa se'ls feia realment difícil de seguir una classe de dues hores de durada amb la capacitat de concentració que aquesta requeria (tot i que aquest fet es va tenir en compte i es va intentar amenitzar les sessions de la millor manera possible). A més, en les cultures de les quals provenen les dones no existeix el concepte d'educació contínua i permanent, fet que dificulta l'accés de persones adultes a la formació (sempre que això no suposi per a qui la rep un benefici immediat). En aquest sentit, va caldre el treball constant d'aspectes motivacionals i la manifestació continuada de suport que els diversos professionals implicats en el curs vam intentar transmetre a través de la nostra il·lusió pel projecte. L'esforç dipositat va fer efecte, atès que tot i les dificultats esmentades algunes de les alumnes varen poder finalitzar el curs i superar els continguts.

Dues de les dones que varen acabar les classes estaven embarassades, i totes, incloses aquestes, tenien a casa mainada petita a cura seva, però varen poder trobar algú que se'n fes càrrec mentre elles estaven a classe. Aquesta qüestió, que pot semblar tan trivial en un model de societat com la nostra, no és tan corrent en d'altres cultures, i el fet d'haver hagut de delegar les tasques pròpies d'una mare a una altra persona per poder assistir a una activitat formativa en la qual s'han dipositat en un principi escasses expectatives per a la recerca d'ocupació ja és de per si tot un èxit des del punt de vista de la millora de la capacitat d'autonomia personal de les alumnes.

UNA QÜESTIÓ DIFÍCIL D'ENTENDRE

Això no obstant, hi va haver una qüestió que va costar molt de comprendre i que no va acabar de ser ben rebuda per tothom, tot i els nostres esforços d'argumentació. Em refereixo al tema de les pràctiques. Molts cursos de formació ocupacional, com també d'estudis reglats, inclouen en els seus programes formatius unes hores de pràctiques en empreses per tal de poder aplicar els continguts apresos a l'aula en un lloc de treball real. De la mateixa manera, és comprensible que en un curs de neteja hi ha d'haver unes classes de pràctiques per tal que les alumnes puguin aprendre i practicar en el lloc de treball les diferents tècniques de neteja de terres, vidres, superfícies delicades, cuines, lavabos..., l'ús dels detergents corresponents i el maneig de cadascuna de les eines i instruments específics de neteja, entre d'altres. Ara bé, el fet de proposar a les alumnes un període de pràctiques no remunerades com a via d'aprenentatge

de continguts específics de les feines de neteja no va ser del tot entès per algunes, i, encara que se'ls va explicar i argumentar el motiu d'aquestes pràctiques reiteradament, no es va acabar d'acceptar. El període de pràctiques el va realitzar tothom, però la impressió final d'algunes dones fou que havien estat «treballant de franc». Tot i això, els docents d'aquestes sessions pràctiques van valorar de manera molt positiva l'aprenentatge que havien fet les alumnes, ja que algunes tenien un coneixement realment escàs de les tècniques de neteja d'immobles abans d'iniciar el curs. D'altra banda, les pràctiques també van possibilitar el treball de certs hàbits sociolaborals dels quals les alumnes presentaven certes mancances, com ara la puntualitat, la imatge personal, la comunicació amb l'empresari i amb els caps, la relació amb els companys, el rendiment i l'eficiència, entre d'altres.

En definitiva, l'equip humà que participàrem d'aquesta iniciativa vàrem esdevenir per al grup de dones una figu-

ra de referència durant tot el curs, i a la memòria final es va apuntar que les classes havien permès a les dones l'exercici de l'esperit crític i de la capacitat de comprensió crítica del seu entorn, reflexió que moltes d'elles mai abans havien tingut l'oportunitat de realitzar.

Ara, quan ja fa més d'un any que va finalitzar el curs, podem valorar encara més bé l'experiència, perquè hem anat seguint la trajectòria d'algunes de les alumnes. En aquest sentit, ens n'hem adonat que durant els darrers mesos hem esdevingut per a algunes d'aquestes dones el seu centre de referència en totes aquelles qüestions que es refereixen a temes i aspectes laborals. Així doncs, tot i que totes són usuàries dels serveis socials del seu municipi i poden fer allà les seves consultes laborals, han continuat acudint a nosaltres quan han tingut dubtes o se'ls han plantejat problemes relacionats amb aspectes de feina, i ens han identificat plenament com a servei ocupacional. A més, el contacte que hem mantingut no ha estat només via telefònica, sinó que en ocasions, tot i la distància que hi ha entre l'IDFO i el municipi de Salt, les alumnes s'han acostat personalment al nostre centre.

Una de les alumnes, quan va venir a recollir el diploma del curs ara deu fer uns quinze dies, ens va comentar que havia trobat feina i que estava treballant a raó de mitja jornada diària en tasques de neteja. Quan es va fer el curs, aquesta dona estava embarassada del seu tercer fill. Davant d'això, i encara que potser aquesta hagi estat només una situació puntual, no podem mantenir-nos indiferents als efectes de l'atenció formativa de grups específics.

Eva Fortià i Rius és coordinadora de l'IDFO a les comarques de Girona.

